

Ю. І. Ляшенко,
к. е. н., професор кафедри фінансів Університету державної фіскальної служби України
В. С. Погорелов,
аспірант, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА СУСІДНІХ КРАЇН

Y. Liashenko,
Ph.D, professor of finance department, University of state fiscal service of Ukraine
V. Pohorielov,
Ph.D student, Hetman Kyiv national economic university, Kyiv

FEATURES OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETING: THE EXPERIENCE OF UKRAINE AND NEIGHBORING COUNTRIES

У статті проведений компаративний аналіз зарубіжного досвіду в частині формування доходів місцевих бюджетів Білорусі, Молдови, Польщі, Румунії, Словаччини, Угорщини, України. Автором було з'ясовано структуру бюджетної системи досліджуваних країн, а також здійснено порівняння питомої ваги доходів місцевих бюджетів України та сусідніх країн у ВВП, а також структури цих доходів у формуванні бюджетів місцевого самоврядування за період 2010-2015 рр. Зарубіжний досвід доводить, що необхідною умовою заможних територіальних громад в Україні є наявність відповідальних місцевих органів влади, які повинні володіти певними фінансовими можливостями для надання необхідного обсягу суспільних послуг і розбудови соціальної інфраструктури. Важливе значення мають фіскальна та/або фінансова автономія місцевих органів влади при формуванні доходної бази бюджетів українських територіальних громад.

In article the author has made comparative analysis of foreign experience of formation of local budgets in Belarus, Moldova, Poland, Romania, Slovakia, Hungary and Ukraine. The structure of the budget system in studied countries is analyzed. The share of local budgets of Ukraine and neighboring countries in GDP and the structure of these revenues in the formation of local budgets for the period 2010-2015 are compared. Foreign experience demonstrates that a necessary condition for wealthy local communities in Ukraine is the presence of the responsible local authorities, who must have certain financial capacity to provide the required amount of public services and the development of social infrastructure. Equally important are fiscal and / or financial autonomy of local government in the formation of the revenue base of Ukrainian communities' budgets.

Ключові слова: Білорусь, місцеві фінанси, Молдова, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина, Україна.

Keywords: Belarus, Local Government Finance, Moldova, Poland, Romania, Slovakia, Hungary, Ukraine.

Постановка проблеми. Формування місцевих бюджетів в Україні за умов їх фіскальної децентралізації передбачає встановлення певного рівня фінансової автономії місцевого самоврядування на рівні об'єднаної територіальної громади, за якого остання змогла би перебрати на себе більшість функцій щодо забезпечення своєї життєдіяльності. Очевидно, що фінансово ефективне місцеве самоврядування стане сприятливим фактором соціального та економічного розвитку не лише громад, а й районів та областей України в цілому. У процесі формування нової форми управління суспільними коштами влада України спирається на зарубіжний досвід, враховуючи особливості формування бюджетів місцевого самоврядування тих країн, які здійснили чи здійснюють реформи децентралізації місцевих фінансів, в т. ч. найкращі практики сусідніх країн, що зумовлює актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі поширені багатоаспектні дослідження особливостей формування місцевих бюджетів як реакція на ефективність реформування бюджетного процесу та структури фінансової системи в Україні. Водночас, компаративні дослідження місцевих фінансів зарубіжних країн здійснюють деякі науковці. Зокрема, М.І. Карлін опублікував низку наукових праць, які відображають результати досліджень специфіки фінансових систем Австралії, країн та залежних територій Океанії, країн Америки, країн Африки, країн БРІКС, країн Західної Європи, країн Центрально-Східної Європи, а також країн Європейського Союзу тощо. Окрім того, порівняльний аналіз фінансів місцевого самоврядування України та країн Європи свого часу здійснили В.В. Зайчикова [4], Ч.У. Нам і Р. Парше [29] та ін. В розрізі місцевих фінансів країн-сусідів України зазначимо, що фінансові інструменти регіонального та місцевого управління в Білорусі ґрунтовні дослідження здійснює Ю.В. Криворотько [17]. У свою чергу, А. Секрієру та Л. Драгомір-Ротару [20] роз'яснюють особливості управління місцевими публічними фінансами в Молдові. Польський досвід фінансового забезпечення територіального самоврядування перебуває в колі наукових інтересів М.І. Карліна [6], М.І. Лахижі [9], А. Поравскі [12] та ін. Водночас, особливості формування місцевих фінансів у Румунії досліджують М. Андронік-Братулеску [23], К. Ангелаче [24] та ін. Окрім того, М. Гал і П. Тотх [27] досліджують досвід формування доходів бюджетів словацьких муніципалітетів, тоді як К. Беер-Тотх [25] з'ясовує особливості фінансування угорської місцевої влади. Водночас, розглянуті дослідження особливостей формування місцевих бюджетів України та сусідніх країн обмежені, як часовими, так і географічними рамками.

Постановка завдання. Метою статті є проведення компаративного аналізу зарубіжного досвіду в частині формування доходів місцевих бюджетів (ДМБ) Білорусі, Молдови, Польщі, Румунії, Словаччини, Угорщини, України. Для цього варто з'ясувати структуру бюджетної системи досліджуваних країн, а також здійснити компаративний аналіз питомої ваги доходів місцевих бюджетів України та сусідніх країн у ВВП, а також структури цих доходів у формуванні бюджетів місцевого самоврядування за період 2010-2015 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом усього періоду існування місцевого самоврядування в Україні найбільш гострими були питання щодо його фінансування. Якщо віднедавна в Україні почали розглядатися перспективи розширення фіскальних можливостей територіальних громад, тоді як в останні 25 років було чимало зроблено для зміцнення фінансової автономії регіональних органів влади та / або органів місцевого самоврядування в сусідніх країнах.

Про ефективність здійснених реформ у фінансуванні місцевого самоуправління може свідчити частка ДМБ України та сусідніх країн у ВВП за 2010-2015 рр. (рис. 1). Так протягом аналізованого періоду найбільшу частку ВВП перерозподіляє через місцевий рівень влади Білорусь (15,9-20,6%). На другому місці за ДМБ у ВВП – Молдова (9,1-10,6%), Польща (10,9-11,3%), Угорщина (8,1-12,0%). Третє місце за перерозподілом ВВП на місцевому рівні розділяють Румунія (7,5-8,4%), Словаччина (6,4-7,7%) та Україна (6,1-7,2%). Водночас, досліджувані країни об'єднують спадна динаміка зміни частки ДМБ у ВВП протягом 2010-2015 рр., що може свідчити про те, що державний бюджет досі концентрує всі фінансові ресурси бюджетної сфери економіки.

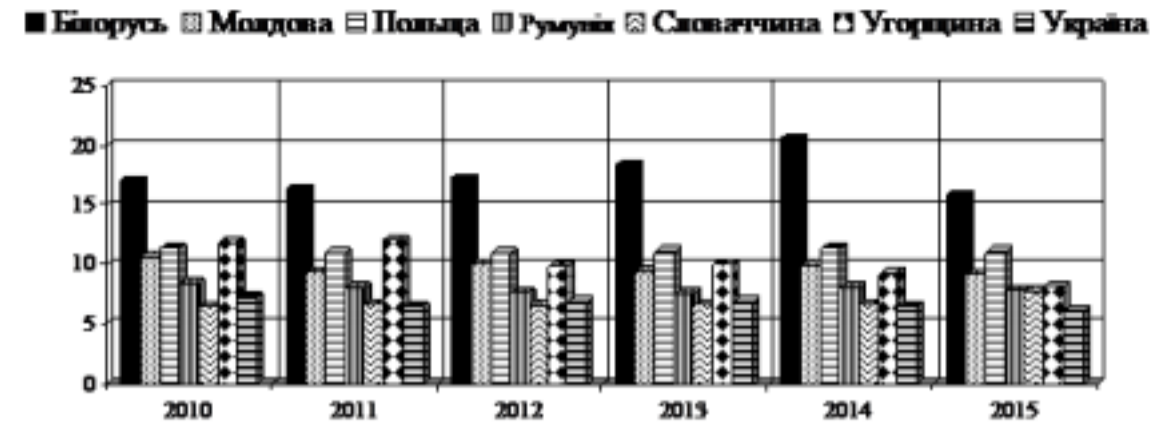

Рис. 1. Частка ДМБ України та сусідніх країн у ВВП за 2010-2015 рр., % [1, 8, 13-16, 19, 26-28, 30-35]

Далі з'ясуємо структуру бюджетної системи досліджуваних країн, яка зумовлює особливості формування бюджетів місцевого самоврядування. Так, консолідований бюджет Білорусі являє собою сукупність республіканського бюджету, обласних бюджетів і бюджету столиці. Через республіканський бюджет перерозподіляється частина фінансових ресурсів між шістьма областями та столицею Білорусі з метою вирівнювання їх соціально-економічного розвитку [14]. Також з фонду республіканського бюджету Білорусі виділяються трансферти при дефіциті фінансових ресурсів обласних бюджетів і бюджету столиці для фінансування окремих їх витрат і заходів (рис. 2).

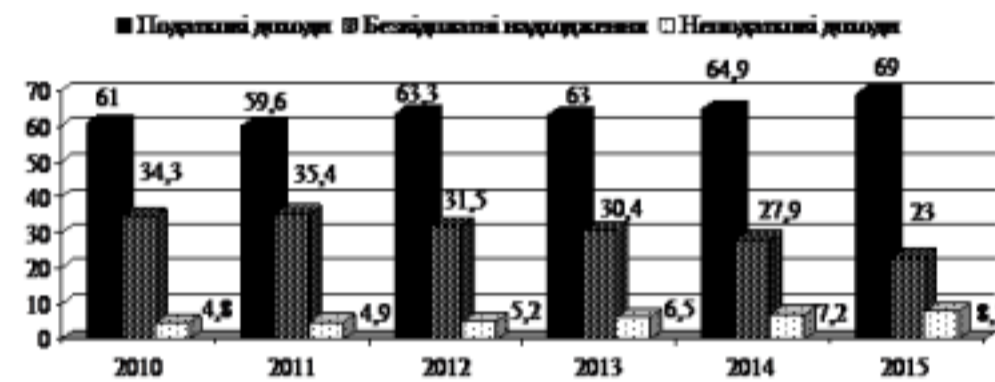

Рис. 2. Структура ДМБ Білорусії за 2010-2015 рр., % [14]

Такі безвідплатні надходження становлять третину всіх ДМБ Білорусі за 2010-2015 рр. Незважаючи на те, що бюджетна система Білорусі на місцевому рівні подібна до української подібна в частині поділу доходів, існують суттєві відмінності щодо джерел наповнення місцевих бюджетів (крім податку на додану вартість, податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств, вагому роль у формуванні податкових ДМБ Білорусі відіграють податки на власність, а до 2011 р. – також й акцизні податки), оскільки Україна та Білорусь відрізняються між собою системою оподаткування, організацією ведення комунального господарства та розподілом владних функцій [10, с. 374].

Бюджетна система Молдови представляє єдину систему бюджетів і фондів (національний публічний бюджет), яку формують державний бюджет, бюджети адміністративно-територіальних одиниць (муніципальний бюджет, місцеві бюджети), бюджет державного соціального страхування, а також фонди обов'язкового медичного страхування резидентів Молдови зокрема [22, с. 131]. Як бачимо з рис. 3, заходи фіскальної політики Молдови у 2010-2015 рр. не завжди успішні на місцевому рівні формування бюджетних доходів.

Рис. 3. Структура ДМБ Молдови за 2010-2015 рр., % [30, 33]

Так, скорочення обсягів податкових надходжень в казну адміністративно-територіальних одиниць Молдови спостерігається з 2013 р. через поширення практики відходу економічно активного населення від податкових та інших обов'язкових платежів [21]. Так, через жорсткі податкові реформи, лише завдяки сплаченому податку на доходи було сформовано 67,3-86,2% усіх податкових надходжень у місцеві бюджети. Тому, інші доходи формують 51,1-64,6% бюджетів місцевого самоврядування, що вказує на їх суттєву фінансову залежність від коштів державного бюджету Молдови.

На відміну від структури ДМБ Молдови за 2010-2015 рр., у Польщі власні (податкові) податкові надходження становлять 48,3-52% усіх бюджетних доходів на місцевому рівні (рис. 4).

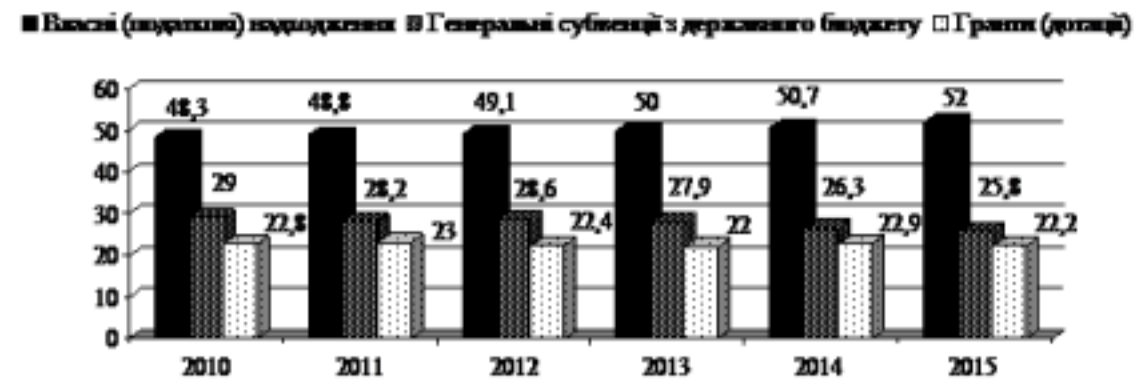

Рис. 4. Структура ДМБ Польщі за 2010-2015 рр., % [34-35]

У результаті проведення польської реформи місцевого самоврядування в два етапи (муніципальна реформа 1990 р. та регіональна реформа 1998 р.) було оформлено нову систему управління на основі децентралізації влади [12]. Оскільки відсутня ієрархічна структура територіального самоврядування в Польщі, тому гміни, повіти і воєводства фінансово незалежні одні від одного, проте вкупі підлягають державному нагляду у рамках бюджетного законодавства [11]. Як бачимо на рис. 4, модель польської влади була змінена на користь реалізації прав місцевих громад на їх самоврядування.

Побудова бюджетної системи Румунії аналогічна до української (державний бюджет, місцеві бюджети). Незважаючи на те, що місцеві бюджети в Румунії де-юре самостійні [2, с. 146], проте де-факто в державі ще спостерігається відносно низький рівень децентралізації фінансових ресурсів місцевого самоврядування (див. рис. 1), хоч і фіскальні доходи становлять понад 70% всіх їх доходів (рис. 5).

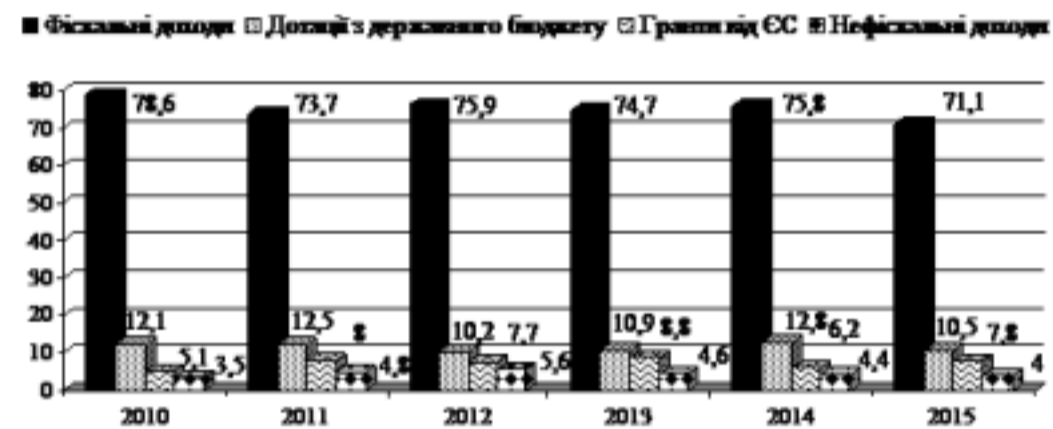

Рис. 5. Структура ДМБ Румунії за 2010-2015 рр., % [31]

Протягом аналізованого періоду третину ДМБ Румунії формували дотації з державного бюджету (10,2-12,8%) та гранти від ЄС (5,1-8,8%), а нефіскальні доходи місцевого самоврядування становили до 5% їх доходів.

У свою чергу, Словаччиною була організована трирівнева модель публічного адміністрування фінансами: муніципалітет – край – держава, за якої уряд суттєво скоротив обсяг функцій, передавши до бюджетів місцевого рівня деякі джерела доходів [3, с. 82, 84], в т. ч. податкові (рис. 6).

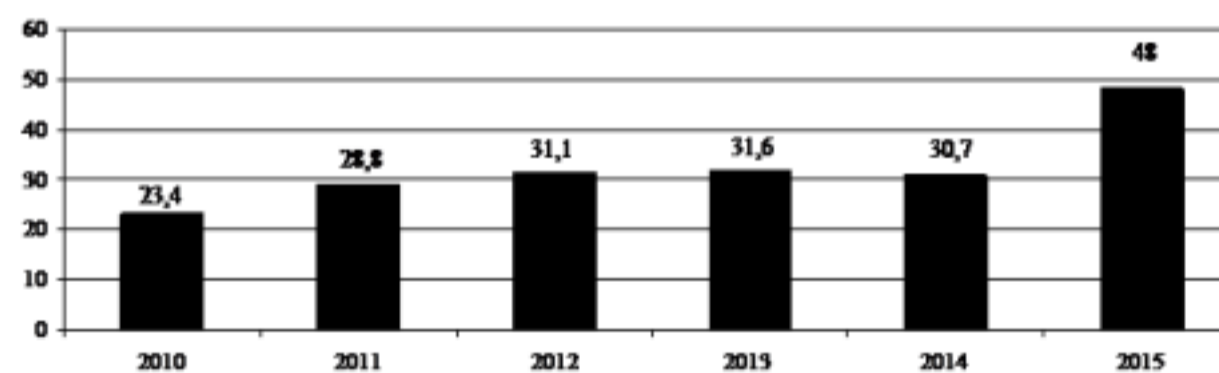

Рис. 6. Частка податкових надходжень у ДМБ Словаччини за 2010-2015 рр., % [16, 27-28]

Так, лише в 2015 р. 48% доходів муніципалітетів Словаччини було сформовано за рахунок адміністрування збору податку з доходів фізичних осіб (36% податкових надходжень в місцеві бюджети), податку на нерухомість (8% податкових доходів), а також інших місцевих податків і зборів (5%), наприклад податку з власників собак, плати за утилізацію відходів і т. д. [28]. Водночас, варто відзначити непрозорість формування ДМБ Словаччини з інших джерел [3, с. 85], що обмежує інформаційне забезпечення компаративного аналізу зарубіжного досвіду формування ДМБ.

В Угорщині за рахунок фінансових ресурсів державного бюджету забезпечується половина ДМБ, а їхні власні доходи, сформовані завдяки податковим надходженням, не перевищують 30% (рис. 7).

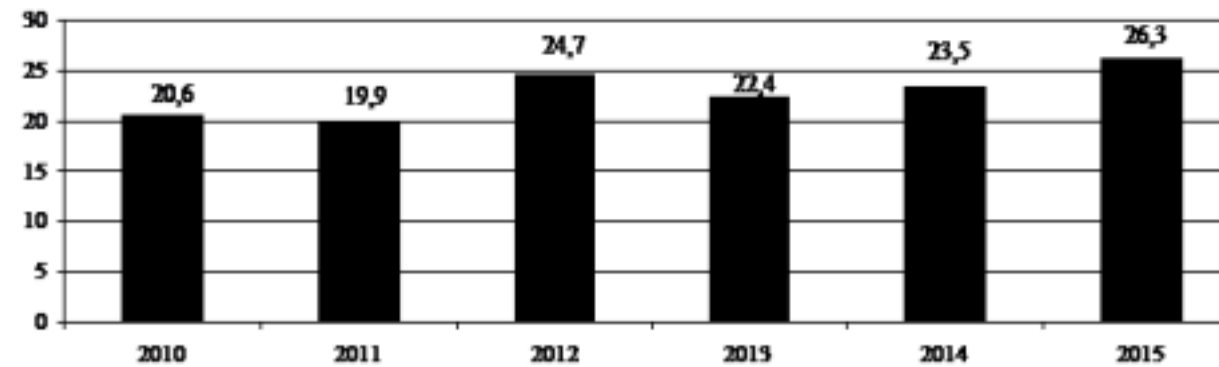

Рис. 7. Частка податкових надходжень у ДМБ Угорщини за 2010-2015 рр., % [15, 26]

Податкові надходження місцевих бюджетів Угорщини за 2010-2015 рр. формуються за рахунок 4 місцевих податків – податку з обороту, комунального податку, податку на нерухомість та туристичного збору. Таким чином, виникає ситуація, за якої заможні територіальні громади не знають проблем фінансування своїх видатків, здійснюючи збір місцевих податків або співпрацю відповідно до програм приватно-публічного партнерства в Угорщині [5].

У свою чергу, бюджетну систему України створюють державний бюджет та місцеві бюджети (рис. 8), сформовані за рахунок обласних бюджетів, районних бюджетів, бюджетів районів у містах, а також бюджетів місцевого самоврядування.

Рис. 8. Структура ДМБ України за 2010-2015 рр., % [8, 13]

У структурі ДМБ України за 2010-2015 рр. виділяються податкові надходження (81,2-86,7% усіх доходів), які генеруються податком на доходи фізичних осіб, а також податком на прибуток підприємств. Одночасне скорочення податкових надходжень та зростання неподаткових надходжень у 2014-2015 рр. зумовлене наслідками дестабілізації соціальної та економічної ситуації в Україні через тимчасову окупацію території АР Крим та м. Севастополя, а також проведення так званої антитерористичної операції на непідконтрольній українською владою території Луганської та Донецької обл. Поряд з процесами добровільного об'єднання територіальних громад як нових учасників бюджетного процесу на місцевому рівні, нині слушна ідея розширення їх фіскальних можливостей для нівелювання відцентрових тенденцій регіонів України, а також повноцінного фінансування їх видатків [7, с. 68].

Таким чином, результати компаративного аналізу структури ДМБ України та сусідніх країн за 2010-2015 рр. доводять, що доступ місцевих органів влади досліджуваних країн до податкових надходжень залежить від низки факторів, а саме [18, с. 14]:

- їх здатності адміністрування того чи іншого податку;
- видів видатків, які місцеві органи влади зобов'язуються фінансувати;
- готовності органів державної влади делегувати збір податків на місцевому рівні;
- конституційних і законодавчих вимог бюджетного законодавства та ін.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Зарубіжний досвід доводить, що необхідною умовою заможних територіальних громад в Україні є наявність відповідальних місцевих органів влади, які повинні володіти певними фінансовими можливостями для надання необхідного обсягу суспільних послуг і розбудови соціальної інфраструктури. Важливе значення мають фіскальна та/або фінансова автономія місцевої влади при формуванні доходної бази бюджетів українських територіальних громад.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі вважаємо дослідження моделей фіскальної децентралізації та їх впливу на соціально-економічний розвиток територіальних громад в Україні.

Література.

1. Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах) [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Дмитрук І. Порівняльно-правовий аналіз бюджетних систем України та Румунії / І. Дмитрук // Сучасні проблеми порівняльного правознавства. – 2015. – С. 146-147.
3. Гнидок І.В. Децентралізація бюджетної системи : досвід Словаччини та перспектива для України / І.В. Гнидок // Облік і фінанси. – 2015. – № 3. – С. 80-87.
4. Зайчикова В.В. Системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в європейських країнах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / В. В. Зайчикова. – Ірпінь, 2003. – 16 с.
5. Смельяненко Д. Децентралізація в Україні і в Європі : де місцева влада бере гроші і куди вони йдуть [Електронний ресурс] / Д. Смельяненко, М. Смельяненко // Сьогодні.ua. – 2015. – Режим доступу : <http://ukr.segodnya.ua/economics/enews/decentralizaciya-v-ukraine-i-v-evrope-gde-mestnaya-vlast-beret-dengi-i-kuda-oni-idut-650344.html>
6. Карлін М.І. Реформа фінансової системи Польщі : досвід для України / М.І. Карлін // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2013. – Вип. 10. – С. 105-113.
7. Карлін М.І. Розширення фіскальних можливостей регіонів України як чинник стабілізації соціально-економічної ситуації в умовах глобальної фінансової турбулентності / М.І. Карлін // Економічний форум. – 2015. – № 1. – С. 64-69.
8. Квартальний аналіз виконання бюджету [Електронний ресурс] / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/news/558/>
9. Лахижа М.І. Фінансове забезпечення органів територіального самоврядування : досвід Республіки Польща / М.І. Лахижа // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 4. – С. 394-398.
10. Паутова Т.О. Особливості місцевого самоврядування в Україні та Республіці Білорусь / Т.О. Паутова // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2013. – Вип. 2. – С. 368-376.
11. Попова О. Реформуємо місцеве самоврядування «як у Польщі» : хто більше? [Електронний ресурс] / О. Попова // Дзеркало тижня. Україна. – 2015. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/internal/reformuyemo-misceve-samovryaduvannya-yak-u-polschi-hto-bilshe-.html>

12. Поравскі А. Секторальні реформи – про місцеві та регіональні фінанси Республіки Польща [Електронний ресурс] / А. Поравскі // Асоціація українських міст. – Режим доступу: http://auc.org.ua/sites/default/files/local_finance_poland_ukr.pdf
13. Статистичний щорічник України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2015/zb/10/zb_2014_ukr.zip
14. Аналитические доклады «О состоянии государственных финансов Республики Беларусь» [Электронный ресурс] / Министерство финансов РБ. – Режим доступа : http://www.minfin.gov.by/ru/budgetary_policy/analytical_reports/
15. Государственные доходы, расходы и основные компоненты – Венгрия [Электронный ресурс] / TrendEconomy. – Режим доступа : http://data.trendeconomy.ru/eurostat/gov_10a_main/HU?es_time_period=2010,2011,2012,2013,2014,2015&es_unit=MIO_EUR,MIO_NAC,PC_GDP&es_na_item=TR&es_sector=S1313
16. Государственные доходы, расходы и основные компоненты – Словакия [Электронный ресурс] / TrendEconomy. – Режим доступа : http://data.trendeconomy.ru/eurostat/gov_10a_main/SK?es_time_period=2010,2011,2012,2013,2014,2015&es_unit=MIO_NAC,PC_GDP&es_na_item=TR&es_sector=S1313
17. Криворотько Ю.В. Финансовые инструменты регионального и местного управления в Беларуси и в постсоциалистических странах : монография / Ю.В. Криворотько. – Минск : Мисанта, 2009. – 329 с.
18. Мишина С.В. Налоговая автономия и ее значимость для органов местного самоуправления России / С.В. Мишина // Бухгалтерский учет в бюджетных и некоммерческих организациях. – 2011. – № 20 (284). – С. 13-20.
19. Производство валового внутреннего продукта [Электронный ресурс] / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. – Режим доступа : http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/makroekonomika-i-okruzhayushchaya-sreda/natsionalnye-scheta/godovye-dannye_11/proizvodstvo-valovogo-vnutrennego-produkta/
20. Секриеру А. Управление местными публичными финансами / А. Секриеру, Л. Драгомйр-Ротару. – Кишинэу : ИРСИ «Viitorul», 2015. – 100 с.
21. Солоха А. Экономика Молдовы : вторая волна кризиса или рецессия? [Электронный ресурс] / А. Солоха // BusinessClass. – 2013. – Режим доступа : http://www.businessclass.md/тема/Economia_Moldovi_vtoraia_volna_krizisa/
22. Улиян Г. Бюджетная система Республики Молдова : сущность, цели и основные характеристики / Г. Улиян, Ю. Каприян, Т. Вишану // Revista științifică a Universității de Stat din Moldova. – 2012. - № 7 (57). - С. 131-135.
23. Andronic-Bratulescu M. The Degree of Autonomy of the Romanian Local Public Expenditures / M. Andronic-Bratulescu // AUDOE. – 2016. – Vol. 12. – No. 2. – Pp. 146-160.
24. Anghelache C. Analysis model of financial investment and budget execution / C. Anghelache, G. Anghelache, M. Anghel, G. Nitu, C. Sacala // Romanian Statistical Review. – 2016. – No 4. – Pp. 12-20.
25. Beer-Toth K. Local Financial Autonomy in Theory and Practice : The Impact of Fiscal Decentralization in Hungary : Thesis of Doctor of Economics and Social Sciences / K. Beer-Toth; Faculty of Economics and Social Sciences at the University of Fribourg Switzerland. – Fribourg, 2009. – 414 p.
26. Details of Tax Revenue – Hungary [Electronic data] / OECD. – Accessed mode : <http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=REXHUN&lang=en>
27. Gal M. Significance of Local Taxes in Income Structure of Slovak Municipalities / M. Gal, P. Toth // Mediterranean Journal of Social Sciences. – 2015. – Vol. 6. – No 3. – Pp. 544-552.
28. Golias P. Fiscal decentralization and transparency of municipalities in Slovakia [Electronic data] / P. Golias // Financial health of municipalities from Moldova using Slovak experience. – 2015. – Accessed mode : http://www.ineko.sk/file_download/867
29. Nam C.W. Municipal Finance in Poland, the Slovak Republic, the Czech Republic and Hungary : Problems and Prospects [Electronic data] / C.W. Nam, R. Parsche // European Regional Science Association. – 2001. – Accessed mode : <http://www.sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa01/papers/full/162.pdf>
30. Statistical Yearbook of the Republic of Moldova [Electronic data] / National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova. – Accessed mode : <http://www.statistica.md/pageview.php?l=en&idc=263&id=2193>
31. Statistical yearbooks of Romania [Electronic data] / National Institute of Statistics. – Accessed mode : <http://www.insse.ro/cms/en/content/statistical-yearbooks-romania>
32. Quarterly national accounts 2010-2015 of gross domestic product [Electronic data] / Central Statistical Office of Poland. – Accessed mode : <http://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/quarterly-national-accounts/quarterly-national-accounts-2010-2015-of-gross-domestic-product,4,8.html>
33. Raport privind executarea bugetelor unităților administrativ-teritoriale – sinteză pe toate componentele pe anul 2015 [Online] / Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. – Accesibil pe Internet : <http://www.mf.gov.md/reports/17?y=2015&m=y>
34. Raport Roczny 2016 : Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego [Zasób elektroniczny] / Bank Polski. – Tryb dostępu : http://www.pkobp.pl/media_files/b584e151-3aa4-4be9-ab49-b30aef7b8b94.pdf
35. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej [Zasób elektroniczny] / Główny Urząd Statystyczny. – Tryb dostępu : <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-rzeczypospolitej-polskiej-2015,2,10.html>

References.

- The official site of State Statistics Service of Ukraine (2016), “Gross Domestic Product (at Current Prices)”, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 5 September 2016).
- Dmytruk, I. (2015), “Comparative Legal Analysis of the Budgetary Systems of Ukraine and Romania”, *Suchasni problemy porivnialnoho pravoznavstva* [Modern Problems of Comparative Law], Publishing House “Hoverla”, Uzhhorod – Kyiv, Ukraine, pp. 146-147.
- Hnydiuk, I.V. (2015), “Budget System Decentralization: Experience of Slovakia and Prospects for Ukraine”, *Oblik i finansy*, no. 3, pp. 80-87.
- Zaychykova, V.V. (2003), “Financial Provision Systems of Local Government in European Countries”, Ph.D. Thesis, Finance, Currency Circulation and Credit, National Academy of State Tax Service of Ukraine, Irpin, Ukraine.
- Yemelienenko, D. and Yemelienenko, M. (2015), “Decentralization in Ukraine and Europe: Where the Local Government Takes the Money and Where They Go”, available at: <http://ukr.segodnya.ua/economics/enews/decentralizaciya-v-ukraine-i-v-evrope-gde-mestnaya-vlast-beret-dengi-i-kuda-oni-idut-650344.html> (Accessed 11 September 2016).
- Karlin, M.I. (2013), “Reform of the Financial System in Poland: Experience for Ukraine”, *Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, vol. 10, pp. 105-113.
- Karlin, M.I. (2015), “Fiscal Expansion Opportunities Regions as a Factor of Stabilization of Ukraine Socio Economic Situation Under Global Financial Turbulence”, *Ekonomichniyi forum*, no. 1, pp. 64-69.
- The official site of Institute for Budgetary and Socio-Economic Research (2016), “Budget Monitoring (Quarterly)”, available at: <http://www.ibser.org.ua/news/558/> (Accessed 27 August 2016).
- Lakhyzha, M.I. (2011), “Financial Provision of Local Governments: The Experience of Poland”, *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, vol. 4, pp. 394-398.
- Pautova, T.O. (2013), “Features of Local Government in Ukraine and Belarus”, *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia*, vol. 2, pp. 368-376.
- Popova, O. (2015), “Reforming Local Self-Government “like in Poland”: Who More?”, available at: http://gazeta.dt.ua/internal/reformuyemo-misceve-samovryaduvannya-yak-u-polschi-hto-bilshe_.html (Accessed 5 September 2016).
- Porawski, A. (2016), “The Structural Reform – Local and Regional Finances: Poland”, available at: http://auc.org.ua/sites/default/files/local_finance_poland_ukr.pdf (Accessed 10 September 2016).
- The official site of State Statistics Service of Ukraine (2016), “Statistical Yearbook of Ukraine”, available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2015/zb/10/zb_2014_ukr.zip (Accessed 5 September 2016).
- The official site of Ministry of Finance of the Republic of Belarus (2016), “About a Condition of Public Finances of the Republic of Belarus”, available at: http://www.minfin.gov.by/ru/budgetary_policy/analytical_reports/ (Accessed 5 September 2016).
- The official site of TrendEconomy (2016), “Government Revenue, Expenditure and Main Aggregates – Hungary”, available at: http://data.trendeconomy.ru/eurostat/gov_10a_main/HU?es_time_period=2010,2011,2012,2013,2014,2015&es_unit=MIO_EUR,MIO_NAC,PC_GDP&es_na_item=TR&es_sector=S1313 (Accessed 8 September 2016).
- The official site of TrendEconomy (2016), “Government Revenue, Expenditure and Main Aggregates – Slovakia”, available at: http://data.trendeconomy.ru/eurostat/gov_10a_main/SK?es_time_period=2010,2011,2012,2013,2014,2015&es_unit=MIO_NAC,PC_GDP&es_na_item=TR&es_sector=S1313 (Accessed 8 September 2016).
- Krivorotko, Ju.V. (2009), *Finansovye instrumenty regionalnogo i mestnogo upravleniya v Belarusi i v postsocialisticheskikh stranah* [Financial Instruments of the Regional and Local Administration in Belarus and the Post-Socialist Countries], Misanta, Minsk, Belarus.

18. Mishina, S.V. (2011), "Fiscal Autonomy and its Importance for Local Governments of Russia and Foreign Countries", *Buhgalterskij uchet v bjudzhetnyh i nekommercheskih organizacijah*, no 20, pp. 13-20.
19. The official site of National Statistical Committee of the Republic of Belarus (2016), "Production of Gross Domestic Product", available at: http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/makroekonomika-i-okruzhayushchaya-sreda/natsionalnye-scheta/godovye-dannye_11/proizvodstvo-valovogo-vnutrennego-produkta/ (Accessed 5 September 2016).
20. Sekrieru, A. and Dragomir-Rotaru, L. (2015), *Upravljenie mestnymi publichnymi finansami* [Local Public Finance Management], Institute for Development and Social Initiatives „Viitorul”, Chisinau, Moldova.
21. Soloha, A. (2013), "Moldovan Economy: The Second Wave of Crisis or Recession?", available at: http://www.businessclass.md/tema/Economia__Moldovi_vtoraia_volna_krizisa/ (Accessed 11 September 2016).
22. Ulijan, G., Kaprijan, Ju. and Vishanu, T. (2012), "The Budget System of the Republic of Moldova: The Nature, Purpose and Main Features", *Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, no. 2, pp. 131-135.
23. Andronic-Bratulescu, M. (2016), "The Degree of Autonomy of the Romanian Local Public Expenditures", *AUDOE*, vol. 12, no. 2, pp. 146-160.
24. Anghelache, C., Anghelache, G., Anghel, M., Nitu, G. and Sacala, C. (2016), "Analysis Model of Financial Investment and Budget", *Romanian Statistical Review*, no 4, pp. 12-20.
25. Beer-Toth, K. (2009), "Local Financial Autonomy in Theory and Practice: The Impact of Fiscal Decentralization in Hungary", Doctoral Thesis, Economics and Social Sciences, University of Fribourg, Fribourg, Switzerland.
26. The official site of OECD (2016), "Details of Tax Revenue – Hungary", available at: <http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=REXHUN&lang=en> (Accessed 6 September 2016).
27. Gal, M. and Toth, P. (2015), "Significance of Local Taxes in Income Structure of Slovak Municipalities", *Mediterranean Journal of Social Sciences*, vol. 6, no 3, pp. 544-552.
28. Golias, P. (2015), "Fiscal Decentralization and Transparency of Municipalities in Slovakia", available at: http://www.ineko.sk/file_download/867 (Accessed 6 September 2016).
29. Nam C. W. and Parsche, R. (2001), "Municipal Finance in Poland, the Slovak Republic, the Czech Republic and Hungary: Problems and Prospects", available at: <http://www.sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa01/papers/full/162.pdf> (Accessed 6 September 2016).
30. The official site of National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova (2016), "Statistical Yearbook of the Republic of Moldova", available at: <http://www.statistica.md/pageview.php?l=en&idc=263&id=2193> (Accessed 6 September 2016).
31. The official site of National Institute of Statistics (2016), "Statistical yearbooks of Romania", available at: <http://www.insse.ro/cms/en/content/statistical-yearbooks-romania> (Accessed 6 September 2016).
32. The official site of Central Statistical Office of Poland (2016), "Quarterly National Accounts 2010-2015 of Gross Domestic Product", available at: <http://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/quarterly-national-accounts/quarterly-national-accounts-2010-2015-of-gross-domestic-product,4,8.html> (Accessed 5 September 2016).
33. The official site of Ministry of Finance of Republic of Moldova (2016), "Report on Budget Execution of Administrative Territorial Units", available at: <http://www.mf.gov.md/reports/17?y=2015&m=y> (Accessed 6 September 2016).
34. The official site of Bank Polski (2016), "Annual Report 2016: The Financial Situation of Local Government Units", available at: http://www.pkobp.pl/media_files/b584e151-3aa4-4be9-ab49-b30aef7b8b94.pdf (Accessed 5 September 2016).
35. The official site of Central Statistical Office of Poland (2016), "Statistical Yearbook of the Republic of Poland", available at: <http://stat.gov.pl/en/topics/statistical-yearbooks/statistical-yearbooks/statistical-yearbook-of-the-republic-of-poland-2015,2,10.html> (Accessed 5 September 2016).

Стаття надійшла до редакції 13.09.2016 р.

(<http://www.poligrafua.net/>)

bigmir.net

1014

283

(<http://www.bigmir.net/>)

Вропы.

ТОВ "ДКС Центр"